

YENİ BİR HAYATIN İLK DURAĞI: KADIN SIĞINMAEVLERİ*

Semahat Dicle MAYBEK*
ORCID: 0000-0002-8122-8642

Öz

Bu çalışma maruz kaldıkların şiddet nedeni ile sığınmaevinden hizmet almış kadınların yeni yaşam kurma süreçlerinde sığınmaevinin yerin kadınların deneyimleri ve anlam dünyaları üzerinden ele alınmıştır. Çalışma grounded teori ekseninde yürütülmüş ve teorik örneklem tekniği ile çalışmada katılımcılara ulaşılmıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin büyük şehirlerinden birinde 2 farklı yerel yönetime bağlı faaliyet gösteren sığınmaevinde kalmakta olan 15 kadınla ve sığınmaevinden ayrılan 10 kadınla sığınmaevi deneyimleri konusunda görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Elde edilen veriler Maxqda 12.0 nitel veri işleme programı ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda; kadınların ilk partnerlerinden ağırlıklı olarak fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddeti bir arada gördükleri, kadınların sığınmaevine başvurma gerekçelerinin yüksek oranda partnerlerinden gördükleri şiddet sebebiyle olduğu, eş dışında maruz kalınan şiddetin kendi kök aileleri ve partnerlerinin ailelerinden kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, her iki grup katılımcıda da sığınmaevinin hayatlarında önemli bir yeri olduğu ancak kadınların yeni yaşam kurma süreçlerinde sığınmaevinden kaynaklanan eksiklikler olduğu görülmüştür. Bu eksikliklerin başında sığınmaevi sürecinde yapılan mesleki çalışmaların yetersiz olması gelmektedir. Ancak buna rağmen sığınmaevlerinin kadınların yeni yaşam kurma sürecinde kendilere sağladığı en önemli katkının kendilerini güvende hissettirmek olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sığınmaevi, Kadına Yönelik Şiddet, Partner Şiddeti.

---

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında Semahat Dicle Maybek'in 06.06.2016 tarihinde savunmadan geçen "Şiddet Gören Kadına Açılan Kapı: Sığınmaevi ve Sonrasındaki Yaşam Stratejileri" konulu doktora tezinden üretilmiştir.

* Dr., Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü, dmaybek@gmail.com.

Makale Gönderim Tarihi: 30.08.2019, Kabul Tarihi: 08.10.2019

Women Shelters: The First Stop of a New Life

Abstract

The aim of this study is to find out from whom women face violence, including their partners, and to bring forth the impacts of women's shelters on victims' integration into a new life after they receive shelter services. In this study, grounded theory has been used as a method of qualitative research. Interviews were held with two groups; one consisting of 15 women who have been residing in two different women's shelters that operate under two different local administrations in one of the metropolitan cities of Turkey, and the other consisting of 10 women who already left their shelters. The data received has been evaluated by use of MAXQDA 12.0 data processing program. The results of this study have shown that victims are heavily exposed to physical, sexual and economic violence together by their partners and apply to women's shelter due to the violence they mainly face from their partners. This study has also suggested that the works oriented around providing both groups with vocational training during their stay in shelter are inadequate, which is considered as a negative impact on their new lives after shelter, and that women's shelters make victims feel more secure in their new lives.

Keywords: Women Shelters, Violence Against Women, Partner Violence.

Giriş

Kadına yönelik şiddet, içerisinde sakatlanma ve ölüm risklerini de barındıran, küresel yaygın bir hastalıktır (McFarlane vd., 2014). Kadına yönelik şiddetin coğrafi konum, ekonomik gelişmişlik ve öğrenim düzeyine bağlı olmadığı ülkeler çapında yapılmış birçok araştırma ile kanıtlanmıştır (Chan, 2009; Amoakohene, 2004; Ellsberg vd. 2005). Fakat burada göz ardı edilmemesi gereken nokta, kadına yönelik şiddetin yalnızca yakın partner tarafından değil, herhangi biri tarafından da gelebileceğidir.

Özellikle uluslararası sözleşmelerdeki sorumluluklarımız nedeniyle kadına yönelik şiddet ve bu bağlamda kadın sığınakları konusunda Türkiye'de son yıllarda olumlu yasal düzenlemeler yapılmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanması ile 4320 Sayılı Yasa'nın eksiklikleri 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadın Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu'nda giderilmeye çalışılmıştır. Bu kanunun yeterliliği ve işlevselliği alan çalışanlarınca hala tartışılmakta ve yapıcı eleştiriler dile getirilmektedir. Her 3 kadından birinin şiddete maruz kaldığı göz önüne alınırsa bu sorunun ciddiyeti daha da iyi anlaşılacaktır.

Kadın sığınmaevleri, kadına yönelik şiddetle mücadelenin bir ürünü olarak açılmış ve tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Türkiye’de, 1980’li yıllarda başlayan kadın örgütlenmeleri kısa bir zaman sonra sokağa taşınmış ve kadınlar, yaşam hakları temelinde kadına yönelik şiddeti “ev içi” duruşundan çıkartmıştır. Bu yıllarda kadına yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı şiddetle mücadele konusunda atılan adımlar 1990’lı yıllarda hem mevzuatta hem de sığınmaevi pratiklerinde ilk meyvelerini vermiş ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ile Altındağ Belediyesi işbirliği ile ilk sığınmaevi faaliyete geçmiştir. Bunu 1993 yılında Mor Çatı’nın açtığı bağımsız ilk kadın sığınmaevi takip etmiştir (Sallan Gül, 2013: 71). Daha sonra da, yine 1990 yılı içerisinde, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler sığınmaevleri açmıştır. Geçen 29 senenin sonunda Türkiye’de Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne (KSGM) bağlı 110, yerel yönetimlere bağlı 32, STK’lara bağlı 1 (Mor Çatı Kadın Sığınağı), Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı 1 sığınmaevi olmak üzere 144 kadın sığınmaevi 3454 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir¹.

Bu çalışmanın konusu kadına yönelik şiddetle mücadelenin en büyük kazanımları içerisinde yer alan sığınmaevlerinde deneyim sahibi olan kadınların sığınmaevine geliş süreçlerinin ve sığınmaevinin yeni yaşam kurma/yaşamla bütünleşmede sunduğu katkılar ve yarattığı engellerdir.

Sığınmaevinde kalan ve sığınmaevinden ayrılıp şiddetten uzak yeni bir hayata başlayan kadınların, sığınmaevlerine ilişkin düşünceleri, deneyimleri ve yeni yaşam kurma konusundaki katkıları ve eksikliklerinin karşılaştırmalı olarak ortaya konması ise çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Kadın sığınmaevleri ve kadına yönelik şiddet uluslararası birçok akademik çalışmanın konusu olmasına rağmen (Peled vd., 2010; Krane vd., 2002; Görgün Baran vd., 2015) sığınmaevinden çıkan kadınlar üzerine Türkiye’de yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamış; yabancı literatürde ise sığınmaevinden çıkan kadın üzerine yapılan araştırma sayısı oldukça azdır (Campbell vd., 1995; Bybee vd., 2005; Grossman vd., 2010). Hem kadınlar için yeni yaşam kurabilmesi için bir aracı olan sığınmaevleri ve buradaki deneyimlerini hem kadının sığınmaevi sonrasında yaşadıklarının ne durumda olduğunu ve bunda sığınmaevinin yerini ortaya koyması hem de alandaki sığınmaevi sonrası yaşama ilişkin veri eksikliği kapayacak olması açısından bu çalışmanın alana katkı sağlaması hedeflenmiştir.

¹ <https://www.ntv.com.tr/kadina-siddet/turkiyede-kadin-siginmaevlerinin-durumu,j20-010ZIEWJr1wpKZvelQ>

1.Türkiye’de ve Dünyada Kadın Sığınmaevleri

Bilindiği üzere kadın yönelik tüm ayrımcılıkların temelinde ataerkil toplumsal düzenin en büyük katalizörü olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği yer almaktadır. Geçmisten bugüne ataerkil söylem ve toplumsal düzen biçim değiştirerek bugünlere ulaşmıştır. Antik Yunan’a bakılacak olursa, Aristo kocanın karısı üzerindeki “devlet adamı benzeri” egemenliği ile bir babanın çocuğu üzerindeki “hegemonik” egemenliği arasında ayırım yapmış, ama otoritenin derecesi ne olursa olsun, “erkeğin yönetmeye kadından daha uygun olduğu” şeklindeki geleneksel yaklaşımı desteklemiştir (akt. Yalom, 2002: 22).

Joseph Pleck (akt. Sancar, 2009: 26-27) ilk kez, erkekler arasındaki iktidar mücadelesi ve güç hiyerarşilerinin kadınların boyun eğdirilmesi ile ilişkili olduğunu dile getirmiştir.

Walby ise kadına yönelik erkek şiddetini 3 temel teorik yaklaşımla açıklamaktadır (Walby,1990: 129): liberalizm, sınıf analizi ve radikal feminizm yaklaşımları. İlki, şiddeti, az sayıdaki erkeğin psikolojik dengesizliğiyle; ikincisi, alt soyoekonomik sınıflardaki erkeklerin ezikliği ile; üçüncüsü ise, ataerkil bir toplumsal sistemdeki erkek gücü açısından ele almaktadır.

Radikal Feminist Kuram genelde kadına yönelik şiddeti, özelde de cinsel şiddeti erkek lehine işleyen ataerkil toplumsal sistemin bir sonucu olarak görmektedir. Radikal feministler, tecavüzü “eril bir ideoloji” olarak adlandırarak; kadınlara karşı uygulanan cinsel şiddetin kültürel olarak göz yumulan ve yaygın olan bir eylem olmakla kalmadığına, tecavüzün de kültürel açıdan, erkeklerin “erkekliklerini” kurmalarında temel bir araç olarak algılandığına öne sürmektedir. Bu kuramı destekleyen feministler, tecavüzü aynı zamanda etkili bir politik araç olarak değerlendirmektedir (Donovan, 2005: 277-278). Her açıdan erkek lehine işleyen toplumsal sistem kadınları en temel insan hakkı olan yaşama hakkından alıkoyabilmektedir. Üçüncü dalga kadın hareketi içinde (1960-1990 yılları arası) ortaya çıkan ve kadına yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddete getirdiği açıklamalar kadın hareketini beslemiş ve ilk sığınakların faaliyete geçmesinin önünü açmıştır.

Dünyadaki ilk sığınmaevi Norveç’te 1968 yılında şiddet gören kadınlara kapılarını açmıştır. Daha sonra 1971 yılında İngiltere’de Chiswick Kadın Sığınağı kurulmuş (Sallan Gül, 2013; KSGM, 2008) ve akabinde Almanya’da 1974’te; Fransa’da, İsviçre ve İsveç’te ise 1976’da, Avusturya’da 1987 yılında sığınaklar açılmıştır (Yıldırım, 1998: 46).

İsrail'de bulunan 14 kadın sığınmaevini 4'ü özellikle Arap ve ultra Ortodoks Yahudi kadınlar için ihtisaslaşmıştır (Ben-Porat vd., 2008: 599). Avusturya'da 19'u bağımsız² olmak üzere 30 tane kadın sığınmaevi (AÖF, 2014), Norveç'te ise 50 sığınak şiddet görmüş kadın ve beraberindeki çocuklara hizmet vermektedir. (Alsaker vd., 2011; 952). Lüksemburg'da 9 kadın sığınmaevi, Malta'da, 43 kadın sığınmaevi, Hollanda'da 100 (Sallan Gül, 2013: 51-54) ve Almanya'da yaklaşık 500 kadın sığınmaevi³ bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede sığınmaevleri kadar önemli olan başka bir ara mekanizma da acil yardım çağrı hatları/merkezleridir ve kadın danışma/dayanışma merkezleridir. Ülkemizde ALO 183 olarak bilinen; ancak kadın, yaşlı, engelli ve çocuk hedef gruplarına yönelik yalnızca ana dilde hizmet sunan çağrı merkezi oldukça yetersiz kalmaktadır. Malta'da 24 saat esasıyla İngilizce ve Malta dilinde hizmet veren bir ulusal yardım çağrı hattı bulunmaktadır. Hollanda'daki çağrı merkezlerinden bazıları ana dilin yanı sıra Türkçe, Arapça ve İngilizce hizmet sunmaktadır (Sallan Gül, 2013: 51- 53).

Almanya'daki danışma merkezlerinin birçoğu ihtisaslaşmıştır. Bu merkezlerin ihtisaslaşma alanı ise şu şekildedir (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2013):

- 310 danışma merkezi genel olarak kadına yönelik şiddet konusunda,
- 183 danışma merkezi yalnızca cinsel şiddete uğramış kadınlara
- 67 danışma merkezi, çocukluğunda cinsel istismara uğramış kadınlara
- 130 danışma merkezi polisin müdahil olduğu ev içi şiddet vakalarına
- 40 danışma merkezi insan ticareti mağdurlarına,
- 12 danışma merkezi evliliğe zorlanan kadın ve kız çocuklarına
- 2 tanesi stalkin (ısrarlı takip) mağdurlarına
- 1 danışma merkezi kadın sünneti konusunda hizmet sunmaktadır.
- Ev içi şiddet konusunda 3 ulusal, 1 yerel acil çağrı hattı
- Zorla evlendirme için 1 ulusal acil çağrı hattı mevcuttur.

Türkiye'de kadın sığınmaevleri ve danışma merkezleri 1980'li yıllardaki kadın hareketinin en büyük kazanımı olarak hayata geçmiştir. 1990-1991 yıllarında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı kurulmuş ve şiddet gören kadınlara kadın danışma/dayanışma merkezleri kanalıyla dayanışmaya başlamışlardır (Altınay vd., 2008: 21). Ankara Kadın Dayanışma Vakfı, Altındağ Belediyesi ile yaptığı işbirliği ile Türkiye'nin ilk kadın sığınağını hizmete sokmuştur (<http://kadindayanismavakfi.org.tr/about-us/biz->

² 3 tip sığınmaevi modeli mevcuttur: özerk, yarı özerk ve devlete bağlı.

³ <http://www.haber7.com/yazarlar/pinar-kibar/777285-almanyada-kadin-siginma-evleri>

kimiz/). Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 1995 yılında İstanbul'da bağımsız bir kadın sığınağı açmıştır (Sallan Gül, 2013: 71).

Devlete bağlı sığınaklar ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu çatısı altında hizmete girmiştir. Devlete bağlı ilk sığınmaevi 1990 yılında İzmir'de; daha sonra 1991 yılında Ankara ve Bursa'da, 1992'de Antalya'da, 1993'te Eskişehir'de, 1995'te İstanbul'da şiddet gören kadınlara kapılarını açmıştır (Yıldırım, 1996: 61).

Türkiye'de kadın sığınmaevleri için ihtisasaşma çalışması yapılmaya başlamış ve bir büyükşehirde pilot olarak uygulanmaktadır. Türkiye'de uygulanan ihtisasaşma programında 4 farklı hizmet modeli bulunmaktadır: Barınma arayan, can güvenliği riski altında olan, psiko sosyal engeli olan kadınlara yönelik hizmet veren sığınmaevlerinin yanı sıra hali hazırda İlk Kabul Birimi adıyla faaliyet gösteren acil kadın sığınmaevleri⁴.

2. Sığınmaevi ve Sığınmaevi Sonrasında Yeni Yaşam Kurmaya İlişkin Teorik Arkaplan

Bu bölümde sığınmaevleri ile ilgili literatürdeki çalışmalar ve bu bağlamda alandaki teoriler incelenmiş ve çalışma kapsamında 2 başlık altında verilmiştir: Sığınmaevi deneyimi, sığınmaevinden ayrılan kadın.

2.1. Sığınmaevi Deneyimi

Sığınmaevi deneyimlerinin ne yönde olduğu çalışmalar incelendiğinde teorik arkaplanında sığınmaevinde kalanların sığınmaevinde kazandıkları özsaygı, güçlenme ve örgütsel kaynakların onların yaşam memnuiyetini arttıran değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır (Ben Porat vd., 2008). Şiddet gören kadınların temel arayışları güvenli bir ortamdır. Bu açıdan bakıldığında sığınmaevinde kalmakta olan kadınlar için sığınağın anlamı "güvenli bir yer" kavramı etrafından yoğunlaşmaktadır (Sallan Gül, 2013).

Sığınmaevine giriş yaptıkları andan itibaren geçmiş yaşantılarından getirdikleri şiddet hikayeleri ve geleceğine yönelik yaşadıkları kararsızlıklar kadınların kendileriyle ilgili algılarını ve kadınların içeride kurdukları ilişkileri etkilemektedir. Yapılan bazı çalışmalar, kadınların tepkilerinin acımasız bir kadere sahip olmaları ve çıkmaz bir yola girmeleri ile seçme hakkına sahip olmaları arasında değişmekte olduğunu; kontrolü elden yitirdikleri ile yaşamları üzerinde kontrol sağlayabildikleri arasında değişen tepkileri bulunduğunu ortaya koymuştur (Haj-Yahia vd., 2009).

⁴ Araştırmacının kendisi de bu çalışmaların içinde bulunmuştur.

Kadınların sığınaktan hizmet aldıkları dönemde ise kadınların ekonomik, sağlık, sosyal ve eğitim açılardan yoksullaştığı görülmüştür (Özer vd., 2015). Kadınların kadın sığınmaevinde meslek elemanlarından aldıkları danışmanlık ve yönlendirme hizmetlerinden ağırlıklı olarak memnun olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Küçükali, 2016; Sallan Gül, 2013). Sığınmaevlerinin temel görevlerinden biri kadınların psiko-sosyal ve ekonomik açıdan güçlendirilerek (mesleki, ekonomik, eğitim, sağlık vb hizmetlerle) şiddetten uzak yeni bir hayata kimseye muhtaç olmayacak şekilde katılımlarını sağlamaktadır. Bu bağlamda sığınaklara pansiyon/otel hizmeti veren yerler olarak bakmak yerine, kadının kendi ayakları üzerinde duracağı ve özgüven gelişimi sağlayacağı profesyonel yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak değerlendirmek gerekmektedir. Yapılan çalışmalar kadınların sığınmaevlerinde özgüvenlerini geliştiğini ortaya koymuştur (Sallan Gül, 2013). Bu çalışmalar teorik bağlamda kadının şiddet durumunda şiddet ortamından uzaklaşmaması ya da buna boyun eğmesinin kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması ya da tek başına ekonomik olarak ayakta kalamayacağı endişesi taşıması sonuçları ile benzerdir. Kadının meslek edinmesi ya da belirli bir ekonomik destek alması onun şiddet döngüsünden kurtulması için önemlidir ve sığınma evleri de başlangıç aşamasında bu ortamı sağlamaktadır.

Sığınmaevlerinin kadını doğru yönlendirmek ve bu bağlamda güçlendirmedeki başarısını sığınak hizmeti alan ve almayan kadınların kıyaslanmasıyla mümkündür. Sığınak hizmeti almayan kadınlar genelde danışma merkezlerinden veya (yurt dışında) koruma evlerinden destek almaktadır. Grossman ve Lundy'nin (2011) yaptıkları araştırmada, şiddet sonrasında hemen sığınak hizmeti alan kadınların genç ve eğitim seviyelerinin yüksek olduğu, maruz kaldıkları şiddeti daha rahat ifade edebildikleri, bir işe istihdamlarının daha rahat yapılabildiği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda kadın sığınmaevindeki arkadaş desteği, istismarın ortaya çıkmasında yardımcı olmakta ve kadınların kişisel deneyimlerini daha geniş bir sosyo-politik bağlamda ele alınmasını sağlamaktadır. Bu ise, kadının maruz kaldığı izolasyonu kırmakta ve kadının kendisi için ayakta durmasını kadına öğretmektedir (Krane vd. 2002).

2.2. Sığınmaevinden Ayrılan Kadın

Sığınmaevinden çıkan kadınlar üzerine yapılan çalışmaların depresyon düzeylerinin ölçülmesine ve tekrar istismara maruz kalma riskine yönelik olduğu dikkat çekmektedir. Kadınların depresyon düzeylerinin ölçülmesine yönelik yapılan bir çalışma (Campbell vd, 1995), kadınların sığınmaevinden ayrıldıkları altıncı ayın sonunda en yüksek seviyeye ulaştığı ve bunun sebebinin ise

kadınların güçsüzlük, istismar deneyimi ve sosyal desteğin azalması gibi unsurlar olduğunu ortaya çıkartmıştır.

Sığınmaevinden ayrılıp bağımsız hayata geçen kadınların yeniden şiddetle karşı karşıya kalmaları bu kadınlar üzerinde mesleki çalışmalar yürüten meslek elemanlarının önemseydiği bir konudur. Bu konuda Bybee ve Sullivan'ın (2005) yapmış olduğu bir araştırma, sığınmaevinden çıkan kadınların %19'unun sığınmaevinden ayrıldıktan iki ile üç yıllık zaman aralığında yeniden şiddete maruz kaldıkları (mevcut partner ve eski partner) ortaya koymuştur. Yine aynı çalışmada, kadınların istihdam edilmesi durumunda istismara uğrama risklerinin azaldığı ve daha yüksek yaşam kalitesine ulaştıkları ortaya çıkmıştır.

Sığınmaevinden ayrıldıktan sonrasında kadınların sığınmaevi sürecinde aldıkları psiko-sosyal desteklere ulaşmaları daha zor bir hal almaktadır. Sığınak içerisinde danışanın ihtiyacına yönelik yeterli mesleki çalışma eksikliğinden ötürü kadınlar yeterince güçlendirilmeden bağımsız hayata çıkarılabilmektedir. Sığınmaevi sonrasında hizmetlere ulaşmak ve sosyal hayata uyum sağlamak kadınlar açısından daha da zorlaşabilmektedir. Grossman vd. (2010) yapmış oldukları bir çalışmaya göre sığınmaevinde kalan kadınların, çıkan kadınlara nazaran bireysel danışmanlık hizmetleri, hukuki destek, önleyici ve koruyucu tedbir kararlarına ve yetişkin grup danışma hizmetlerine ulaşma oranları yaklaşık iki kat fazladır. Bunların yanı sıra, sığınmaevinden ayrılan kadınların ulaşım, sağlık, eğitim ve ekonomik desteklere erişimlerinde de ciddi azalmalar görülmektedir. Bu çalışmalar sığınmaevi öncesi ve sığınmaevi sürecinde olduğu gibi sığınmaevi sonrasında da kadınların meslek sahibi olma ve ekonomik destek bağlamında hala ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Kadınların şiddetten kurtulma ve yeni yaşam kurmalarında teorik bağlamda ekonomi yine önemli bir değişkendir. Bunun dışında sığınmaevinde alınan danışmanlık desteğine sığınmaevi sonrasında da ihtiyaç duydukları ve ekonomi, danışmanlık hizmeti gibi değişkenlerin kadınların yeni yaşam deneyiminde önemli olduğu görülmüştür.

3.Yöntem

Bu nitel çalışmada grounded teori kullanılmıştır. Grounded teoride araştırmacı veri toplarken, bu verilerin içinde bulunan kuramı ortaya çıkartır ve araştırma süresince yeni kavram ve teorilere ulaşabilir (Punch, 2005: 189). Grounded teoride kodlamanın şekli, katılımcıların nasıl belirlendiği ve analizin nasıl yapıldığı son derece önemlidir (Legewie vd., 2004). Çalışmada grounded teorisinin nasıl kullanıldığı ve buna ilişkin bilgiler aşağıda alt başlıklar altında verilmiştir.

3.1. Katılımcıların Belirlenmesi

Bilindiği üzere metropol şehirlere Türkiye'nin her yerinden şiddet mağduru kadın ve çocuklar gelmektedir. Çalışmanın verilerini zengin tutmak adına, saha araştırması Türkiye'nin metropol bir şehrinde yürütülmüştür.

Araştırmanın konusu itibarıyla, sığınmaevinde kalan ve sığınmaevinden çıkıp yeni bir yaşam mücadelesi veren katılımcı kadınlara ulaşılması gerekmiştir. Çalışmada grounded teorinin örnekleme biçimi olan "teorik örnekleme" tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada katılımcı kadınlar, teorik örnekleme ile belirlenmiştir. Başlangıç noktasında metropolde iki farklı sığınmaevinde olan 6 kadına ulaşılmıştır. Bu kadınlarla yapılan görüşmelerde yeni verilere ulaşılmış ve bu verinin devamı olup olmadığını görmek için belirtilen deneyime sahip sığınmaevinde kalan katılımcılara ulaşılmıştır. Bu süreçte her bir görüşme sonrasında, yapılan görüşme ile ulaşılan veriler değerlendirilerek bir sonraki katılımcının özellikleri belirlenmiştir. Kimi zaman belirlenen birkaç kadınla görüşüldükten sonra veri doygunluğa ulaşılmış ve bir başka ihtiyaç noktası üzerinden yeni katılımcılar belirlenmiştir. Bu kapsamda teorik örnekleme ile veriler doygunluğa ulaşana kadar sığınmaevinde kalan 15, çıkmış 10 kadın ile görüşme sağlanmıştır. Sığınmaevleri gizlilik ilkesi çerçevesinde işlediği için katılımcılara ulaşmak oldukça zor olmuştur. Çalışmaya katılan tüm kadınların kimlik, adres ve iletişim bilgileri gizli tutulmuştur. Sığınmaevinden ayrılmış kadınlarda 3 gruba ulaşılması hedeflenmiştir: Şiddet uygulayan eski partnerne dönmüş, yeni bir partnerle aynı evi paylaşan ve halihazırda bir ilişkisi olmayan. Bu hedef kapsamında farklı siyasi partiler tarafından yönetilen A ve B Belediyesi Kadın Sığınmaevi müdürleri ile irtibata geçilmiş ve sığınmaevinden çıkan kadınlara ulaşmak konusunda destek istenmiştir. Araştırmacının kendisi de kadına yönelik şiddetle mücadele alanında sahada aktif olarak çalıştığı için sığınmaevi yöneticileri ile güven ilişkisini kurabilmiş ve her iki sığınmaevi de bu konuda tam destek sağlamışlardır.

Çalışma kapsamında sığınmaevinde kalan 15 ve sığınmaevinden çıkan 10 olmak üzere toplam 25 görüşme yapılmıştır. Sığınmaevinde görüşme yapılan 15 kadından üçü ile sığınmaevinden çıktıktan sonra da görüşülmüştür. Yani toplam 22 farklı kadın ile görüşülmüştür.

3.2. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Sığınmaevinde kalan ve ayrılan kadınlar kadınlar için farklı görüşme formları uygulanmış olup sığınakta kalan kadınlara uygulanan görüşme formunda demografik sorular, sığınmaevine geliş süreci, sığınmaevi deneyimine ilişkin 51

soru; sığınmaevinden ayrılan kadınlara uygulanan görüşme formunda ise yukarıdaki kategorilere ek olarak yeni yaşam kurmaya ilişkin soruları da kapsayan 47 soru yer almıştır. Görüşme yapılacak belediyelerden de çalışma yapabilmek için gerekli izinler alınmıştır. İzin süreçleri tamalandıktan sonra görüşmelere başlanmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcıların bilgisi ve onayı dahilinde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Kaydedilen görüşmeler, gizlilik ilkesi sebebiyle yalnızca araştırmacı tarafından deşifre edilerek analiz edilmiştir. Aynı zamanda tüm alan çalışması boyunca görüşmelerle ilgili detaylı gözlem notları tutulmuştur.

Aslında görüşme formunda yer almamasına rağmen katılımcı kadınların İlk Kabul Birimi (İKB) hakkında konuşma ihtiyaçları göze çarpmıştır. Daha sonraki görüşmelerde kadınların İKB hakkındaki görüşlerini içeren bir soru görüşme formuna konulmuştur. Bu nedenle şiddet mağduru kadınların İKB hakkındaki görüşleri de temalaştırılmıştır.

Veri toplama süreci 8 ay sürmüştür. Sığınmaevinde görüşme yapılan kadınlar, görüşme tarih sıralarına göre, K1-K15 arası kod isim verilmiştir. Sığınmaevinden çıkan 10 kadınlara da yine görüşme tarih sıralarına göre, Ç1-Ç10 arası kod isim verilmiştir.

Çalışmada, elde edilen veriler Maxqda 12.0 nitel veri işleme programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde Strauss ve Corbin'in analiz tekniğinin kullanılması tercih edilmiştir. Önce açık kodlamalar, sonra eksen kodlamalar son olarak da çekirdek kodlar bağlamında seçici kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalar sonunda zihin haritaları oluşturulmuştur.

4. Bulgular

Çalışmanın bulguları, katılımcıların demografik özelliklerine yer verildiği "katılımcıların özellikleri" ve katılımcıların şiddet ve sığınmaevine geliş deneyimlerini barındıran "Sığınmaevine geliş ve sığınmaevi süreci" bölümlerinden oluşmaktadır.

4.1. Katılımcıların Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcı kadınların demografik bilgilerine yer verilmiştir. Bu bağlamda yaş, eğitim durumu, doğum yeri (bölgesel), en uzun süre nerede yaşadığı, meslek ve iş deneyimlerine ilişkin bulgular araştırılmıştır.

Araştırma kapsamında sığınmaevinde kalan 17-29 yaş arası 6, 30-39 yaş arası 7, 40-49 yaş arası ise 2 kadınla görüşme yapılmıştır. Sığınmaevinden çıkan kadınlar da ise 25-29 yaş arası 1, 30-39 yaş arası 6, 40-44 yaş arası ise 3 katılımcı ile görüşme yapılmıştır.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında ise ikisinin okuma yazma bilmediği ortaya çıkmıştır. Sığınmaevinde kalmakta iken görüşülen okumaz yazma bir kadınla ayrıldıktan sonra tekrar görüşülmüş ve durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Okuryazar olup herhangi bir okul mezunu olmayan iki kadınla birlikte düşünüldüğünde toplam 4 kadın herhangi bir diploma sahibi değildir. Sığınmaevinde kalırken görüşülen bir kadın, okur yazar olduğunu ifade etmiş; sonraki görüşmede ise sığınmaevinde ilkokulu açıktan okuyarak mezun olduğunu belirtmiştir. Bu ise sığınmaevi deneyimi olan kadınlar açısından bakıldığında eğitim durumunun önemine dikkat çekmektedir. Ancak görüşülen kadınlardan önlisans (muhasabe bölümü) ve lisans (kimya bölümü, fizik tedavi ve rehabilitasyon bölümü) mezunu 3 kadının da sığınmaevinde oldukları düşünüldüğünde şiddetin daha çok düşük eğitim düzeyindeki kadınlar için geçerli olduğu varsayımının çok da geçerli olmadığı görülmektedir.

Katılımcılara en son partner ile medeni durumları da sorulmuştur. Tüm hayatı boyunca herhangi bir romantik ilişki kurmayan 1 kadın; 2 genç kadının ise halihazırda veya geçmişte flörtleştiği bir partneri mevcuttur, ancak aynı evi paylaşmamışlardır. Kadınların en son partneri ile ağırlıklı olarak (11 kadın) resmi ve dini nikah kıydıkları dikkat çekmektedir. Yalnızca dini nikah ile birlikteliğini sürdüren kadın sayısı ise 6'dır.

Bu çalışmada, kadınların ilk partner ile birliktelik veya evlilik yaşı çocuk gelinleri tespit etmek amacıyla araştırılmıştır. Bilindiği üzere 0-18 yaş arası dünyada çocuk kategorisinde yer almaktadır. Çalışmaya katılan 7 kadının ilk evliliklerini çocuk yaşta gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların en uzun süre yaşadığı yer araştırıldığında ise hem sığınmaevinde kalan hem de sığınmaevinden ayrılan kadınların yoğunluklu olarak (12 kadın) büyükşehirlerde yaşadıkları ortaya çıkmıştır. En uzun süre şehir ve ilçelerde yaşayan kadınların sayısı ise toplamda 9'dur. Bu noktada kadınların şiddete maruz kalmasında en uzun süreli yerleşim yerinde büyükşehir dikkat çekmektedir.

Katılımcı kadınların 12'si hiçbir meslekleri olmadığını ifade etmiştir ki bu da görüşme yapılan grubun yarısından fazlasına (15 kadın) denk düşmektedir. Sığınmaevinde kaldığı sürede görüşülen her 3 kadın da sığınmaevi sürecinde ve sonrasında herhangi bir meslekleri olmadığını belirtmiştir. Sığınmaevlerinin temel işlevleri arasında kadını psiko-sosyal ve ekonomik anlamda güçlendirmesi yer almaktadır. Meslek edindirmenin ekonomik güçlenmeyi temel koşulu olduğu dikkate alınırca sığınmaevlerinin güçlendirme konusunda yetersiz kaldığı görülecektir. Meslek sahibi olduğunu ifade eden kadınların ağırlıklı

olarak hizmet sektöründe yer aldığı dikkat çekmektedir. Profesyonel meslekler açısından göze çarpan iki meslek (fizyoterapist ve kimyager) vardır.

Çalışma kapsamında görüşülen kadınların sığınmaevi öncesi iş deneyimlerine bakıldığında ise beşinin sığınmaevi öncesinde ekonomik kazanç getiren herhangi bir iş deneyimi olmadığı dikkat çekmektedir. Burada önemli olan bir başka nokta da lisans mezunu meslek sahibi olan kadınlardan birinin mesleğini (kimyagerlik) hiç yapmamış olmasıdır. Çalışmaya katılan kadınlardan altısı tezgahçılık/kasiyerlik, yine dördü temizlik işi yaptığını ifade etmiştir. Katılımcılar arasında sığınmaevi öncesinde 10 yıl ve üzerinde çalışmış 3 kadın bulunmaktadır.

4.2. Sığınmaevine Geliş ve Sığınmaevi Süreci

Çalışmanın bu bölümünde katılımcı kadınların şiddet deneyimlerine, sığınmaevine geliş süreçlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Kadınların Sığınmaevine Geliş Sebepleri

Sebepler	Kalan Kadın	Ayrılan Kadın
Partnerinden ve toplumdaki gördüğü şiddet	1	0
Çocukları ve akrabaları	1	0
Töre	0	1
Partnerinden ve partnerinin ailesinden gördüğü şiddet	3	2
Kendi (kök) ailesinden gördüğü şiddet	2	0
Partnerinden gördüğü şiddet	8	4
TOPLAM	15	7

Katılımcılardan 12'si sadece partnerinden şiddet gördüğünü belirtmiştir. Partneri dışında bir başkasından şiddet gördüğünü belirten kadın sayısı 9, bunun dışında hem partnerinden hem de başka kişilerden şiddet gördüğünü belirten kadın sayısı 18'dir. Burada dikkat çeken nokta kadınları hiçbirinin sosyo-ekonomik yoksunluk sebebiyle değil, ağırlıklı olarak fiziksel, ve cinsel şiddet sebebiyle gelmiş olmasıdır.

Tablo 2: Kadınların Partnerlerinden Gördükleri Şiddet Türleri

Şiddet türü	Kalan Kadın	Ayrılan Kadın
İlk Partner/Psikolojik	1	0
İlk Partner/ Fiziksel	1	0
İlk Partner/ Fiziksel ve ekonomik	1	0
İlk Partner/ekonomik ve psikolojik	0	0
İlk Partner/Fiziksel, cinsel ve psikolojik	4	0
İlk Partner/Fiziksel, cinsel ve ekonomik	1	2
İlk Partner/Fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik	1	3
İkinci Partner/Ekonomik	1	0
İkinci Partner/Psikolojik ve fiziksel	1	1
İkinci Partner/Cinsel, fiziksel ve psikolojik	1	0
İkinci Partner/Cinsel, psikolojik ve ekonomik	0	1
İkinci Partner/Cinsel, psikolojik, fiziksel ve ekonomik	1	0
Üçüncü Partner/Psikolojik	0	1
Üçüncü Partner/Fiziksel	1	0
Hayatı boyunca romantik ilişkisi olmamış	1	0
TOPLAM	15	7

Çalışmaya katılan bazı kadınların hayatlarının belli dönemlerinde farklı erkeklerle ilişkiler olmuştur. Hiçbiri eşzamanlı gerçekleşmeyen bu ilişkiler yaşanırken kadınlar farklı türde şiddete maruz kalmışlardır. Bir kadının hayatı boyunca hiç ilişkisi olmamıştır. Kadınlara partnerlerinden yaşadıkları şiddet sorulduğunda alınan yanıtlardan yola çıkılarak ilk eşten çoklu şiddet görme durumunun daha belirgin olduğu görülmüştür. Şöyle ki, araştırmaya katılmayı

kabul eden kadınlardan 4'ü ilk partnerlerinden fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet türlerinin hepsine maruz kalmıştır. Yine 4 kadın ilk partnerlerinden psikolojik, cinsel, fiziksel ve ekonomik şiddet türlerinin hepsini yaşamıştır. Katılımcılardan 1'i ikinci partnerinden cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türlerinin hepsine maruz kalırken, katılımcılardan 1'i üçüncü partnerinden yalnızca psikolojik, yine 1 kadın da yalnızca psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Partnerine kaçan ve kaçtıktan sonra evli olduğunu öğrenen K11 yaşadığı fiziksel şiddeti şöyle ifade etmektedir:

“...Zaten eşiyile aynı evde kaldık biz. Ondan sonra buraya gelmemin sebebi de oğlunun kız arkadaşıyla mesajlaşıyordu. Ben de mesajını gördüm, okudum. Onu kabul etmedim, “kızla konuşacağım” dedim. O da “konuşamazsın” deyince yüzüme yumruk attı. Ben de onu kabul etmedim. Ondan sonra küfrettim, bağırdım çağırdım, evden çıktım yani...”

Kendisini çevredeki erkeklerin rahatsız etmesine dayanmayan ve hayatına bir erkek almak zorunda kalan Ç7 ikinci partnerinden yaşadığı psikolojik ve ekonomik şiddeti şu şekilde dile getirmektedir:

“Ağabey diyorum sonuçta. Öyle de olunca tamam dedik. Evliymiş gibi haftada bir defa gelir, 4-5 saat kalır, çeker gider. Sonuçta kabul edince öyle yaptık. Bu sefer “ya benle gerçek birliktelik kurarsın ya da ben seni ailene söylerim” dedi. Tabii, mecbur kabul ettim. Edince de gelip gitmeler başladı. Bir şartla dedim, imam nikahı isterim dedim. ... o da onu kabul etti. Neyse benden para almaya başladı. “Para ver borcum, para ver borcum var”. Ek iş olarak elimden gelen her şeyi yapıyordum. Çok da bir maddiyatım oldu. Evimi de değiştirdim, her şeyimi de bir düzene koydum ama ... (partner) mahvediyordu hep”.

Tablo 3: Kadınların Partner Dışında Maruz Kaldıkları Şiddet

Kişi	Kalan Kadın	Ayrılan Kadın
Kök ailesi, iş yerinden bir kişi, sığınmaevi personeli	0	1
Kök ailesi, iş yerinden bir kişi	2	0
Kök ailesi, partnerinin ailesi, iş yerinden bir kişi	1	0
Kök ailesi, partnerinin ailesi, arkadaşı	2	0
Partnerinin ailesi, çocukları, akrabaları, tanımadığı bir kişi	2	0
Kök ailesi, akraba	2	0
Kuma	1	0
Kadının kök ailesi	1	0
Toplum	1	0
Partnerinin ailesi	2	1
Partnerinin ailesi, sığınmaevi personeli, söylemek istemediği bir kişi	0	1
İş yeri/patron	0	1
Yok	1	3
TOPLAM	15	7

Çalışmada kadınların yalnızca eşlerinden değil, çevresinden gördükleri şiddet de önemli görülmüştür. Çünkü katılımcıların bir kısmının partner dışında gördükleri şiddetten kaçtıkları ve sığınmaevine gelme süreçlerinin bu şekilde başladığı görülmüştür. Bu soruya yanıt veren kadınların 4'ü partner dışında şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir. Özellikle bu katılımcılara şiddetin

yalnızca fiziksel ve cinsel boyutunun olmadığı hatırlatılmış ve kök aileden şiddet yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcılardan 8'i kendi kök ailesinden ve yine 8'i partnerinin ailesinden şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Bu soruya alınan yanıtların belki de en çarpıcıları sığınmaevi personelinden fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade edenler kadınlardır.

Sığınmaevi personelinden şiddet gördüğünü beyan eden Ç10 maruz kaldığı şiddeti şu şekilde ifade etmektedir:

(Ç10, sığınmaevi sürecinde belediyenin muhasebe kursuna gitmek istemiş ancak sığınmaevi müdürünün izin vermediğini iddia etmiştir)... Gidemezsin dedi. Gideceğim dedim,... Gidemezsin dedi ve o gece beni sokağa attı. (Yalnızca sığınmaevi müdürü değil, destek personeli tarafından da şiddet uygulandığını belirtmektedir)...Güvenlik. Ve kadınlara o şekilde şiddet uyguluyorlar. Ve bana güvenlik personeliydi, hiç unutmuyorum: Git biriyle dost hayatı yaşa, en azından senin bir geleceğin olsun.”

Kadınlara başkalarından gördükleri cinsel şiddet nedeniyle kendi ailesi ve partnerinin ailesi tarafından tekrar şiddete maruz kalabilmektedirler. Genç bir kadın olan K5 ikinci partnerinin ailesinden gördüğü cinsel ve fiziksel şiddeti ve iş yerinden gördüğü ekonomik ve fiziksel şiddeti şu şekilde dile getirmektedir:

“... Görümcemin kocası, kaynanam. Eşim bana hiç tokat vurmadı, ikinci eşim. Görümcenin kocası eve geldi kapı kilitliydi anahtarı bahane etti açtım kapıyı, girdi kapıyı üstümden kilitledi. Ben anahtar arıyorum arabanın anahtarını düşürmüş bizim evde. Sonra bir baktım kolumdan tuttu duvara yasladı. Bilmiyorum abla. Kaynanamın odasına götürdü. Ağzımı bantladı vurdu, tecavüz etti. O an yapacak bir şey yoktu. Mutfağa gidip bıçağı bile alamadım, keşke mutfağa yakın olsaydım bıçağı saplardım. Bir şey yapamazdı. Ama yapamadım.... (Patron tarafından darp) Paramı almaya gittiğimde adam bana darp etti. Paramı ver çıkacağım dedim. Sen git ayın 1inde gel maaşını al dedi. Ben de hayır dedim paramı vermezsen burayı senin başına yıkarım dedim. 2-3 gibi gel parayı al dedi. Gittim paramı almaya. Bir tane kadın geldi iş görüşmesi için onun yanında kolumu sıktı...”

Tablo 4: Kadının Evden Çıktıktan Sonra İlk Başvuru Yeri

Başvuru Merkezi	Kalan Kadın	Ayrılan Kadın
Hastane	1	0
ALO183	2	0
ŞÖNİM	1	0
Gelincik Ofisi	2	0
Kolluk müdahalesi ile sığınmaevine nakil	5	1
Sığınmaevinde kalan annenin yanına gelme	1	0
Polis karakolu	3	6
TOPLAM	15	7

Bu çalışmaya katılan kadınların ilk başvuru merkezi ve dolayısıyla ilk müdahaleyi yapan birim kolluktur. Katılımcılardan 9'u evden çıkar çıkmaz polis karakoluna başvurmuş olup, 6'sı da kadının şiddete maruz kaldığı noktadan kolluk müdahalesiyle kurtarılmıştır. Burada dikkat çekici nokta kadınlardan yalnızca birinin doğrudan ŞÖNİM'e gitmiş olmasıdır. Şönim'lerin buldukları şehrin merkezinde olması önem arz etmektedir.

Ç8, Partnerinin (resmi ve dini nikah) babasından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Kolluk Müdahalesi ile şiddet gördüğü yer ve kişilerden uzaklaştırılan genç kadın ise şunları ifade etmektedir:

“...Kayınbabam en son beni dövmeğe hücum etti. Hatta boğazımı sıktı beni dövmeğe kalktı. Kaynanam o zaman bırakmadı. Ben dedim artık annemin evine gideceğim burama kadar geldi. Benim çocuklarımı verin ben gideceğim dedim. O da çocukları götüremezsin dedi gidiyorsan kendin git dedi. Ben dedim 'çocuklarımı almadan şuradan şuraya gitmem' dedim. O da tuttu beni dışarıya attı. 155'i aradım jandarma geldi...”

Tablo 5: İlk Başvuru Yerinden Meslek Elemanının Verdiği Hizmetten Memnuniyet

Meslek Elemanının Verdiği Hizmetten Memnuniyet	Kalan Kadın
Memnun	13
Başvuruyu alan polis memurundan memnun kalmamış	1
Doğrudan annesinin yanına geldiği için başvuru süreci yaşamamış	1
TOPLAM	15

Sığınmaevine başvuru sürecinde kadınların ilk karşılaştıkları meslek elemanlarına dair görüşleri de bu çalışma açısından önem arz etmektedir. Çünkü, şiddet döngüsünü kırmak yolundaki ilk adımında muhatap oldukları meslek elemanlarından aldıkları hizmet tüm sürecini etkileyecektir. Çalışmaya katılmayı kabul eden kadınlardan 13'ü başvuru sırasında verilen hizmetten memnun olduklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i başvuruyu alan polisten memnun kalmadığını, 1'i de başvuru sürecini yaşamadan sığınmaevine doğrudan annesinin yanına gittiğini beyan etmiştir.

Kök ailesinden yaşadığı şiddetten ötürü sığınmaevi sürecini başlatan K7 ise karakoldaki polis ile ilgili ilginç bir deneyim aktarmaktadır:

"...Tutanak tutuyoruz işte falan böyle. Dedi 'işte böyle abilerin var, sen niye kafana göre hareket ediyorsun' dedi. Dedim 'sizi ilgilendirmez ben ne yaşadığımı ben bilirim siz şu an onlardan duyduğunuzla hareket ediyorsunuz, duygusal olarak da tepki veriyorsunuz'".

Tablo 6 : Kadınların İlk Kabul Birimi (İKB) ile İlgili Görüşleri

İKB ile İlgili Görüşler	Kalan Kadın	Ayrılan Kadın
İKB süreci yaşamamış/nakil	0	1
Fikri yok/kısa süre kalmış	4	2
Cevap vermedi	0	1
Memnun değil/Meslek elamanlarının nitelikli destek sunmaması	2	0
Memnun değil/Psikolojisi bozuk kadınlarla bir arada durmak	2	0
Memnun değil/Hijyenik problemler ve mekânsal yetersizlik	1	1
Memnun değil/Hijyenik problemler ve kadınlar arası kavga	1	0
Memnun değil/ Meslek elamanlarının nitelikli destek sunmaması, hijyenik problemler, Psikolojisi bozuk kadınlarla bir arada durmak	1	0
Memnun değil/ Destek personelinin psikolojik şiddet uygulaması	1	0
Memnun/Herhangi bir sorun ile karşılaşmamış	2	1
Memnun/Kendisinin ve çocuğunun ihtiyaçları karşılanmış	0	1
Memnun/Deneyim paylaşımı	1	0
TOPLAM	15	7

Şiddet mağduru kadınlar kolluk kuvvetleri tarafından Şönim'e bırakıldıktan sonra, meslek elemanları tarafından bu kuruluşta kadınların ilk görüşmeleri alınarak şiddet deneyimleri rapor haline getirilir. Bunun yanı sıra kadının ve beraberindeki çocuğun sağlık bilgileri, kök aile geçmişleri alınır ve kadının olası riskleri öğrenilir. Şönim'de bu görüşmeler gerçekleştirildikten sonra

kadın ve beraberindeki çocuklar o ilin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olan İlk Kabul Birimine (İKB) yönlendirilirler. İKB, il içerisinde boş yeri olan sığınmaevlerine de kadınları yönlendirir.

İKB'den destek personelinin uyguladığı psikolojik şiddeti ve kuruluşun işleyişini eleştiren K13 şunları dile getirmektedir:

“...Böyle tehditvari bir ses tonuyla “nereye gidiyorsun, çıktınız mı, yaptınız mı” gibi şey yapıyorlar. Bu da bir şiddet. Yani sığınmaevinde de fiziksel değil ama değişik yollardan şiddet uyguluyorlar. Fiziksel asla yapamaz da. İmalî laflarla, şeylerle. Mesela ‘K13 hanım bugün nerdeydiniz’ gibi. Halbuki benim nerede olduğum belli. İlk Kabul'deki güvenlik personelinin de bize davranışları kötüydü. Ben bunları ilk defa anlatıyorum. Yatırım yapılmamış oraya. Fiziksel olarak daha iyi, karyola alınmış, iki tane plazma var ama en önemli şey unutulmuş, bir duş başlığı 20 liradır ya. Bunlara devlet fon veriyor. Mesela giriş saati saat 5 e kadar. O da 2 de çıkarıyor mesela. 2 ye kadar yemek, bulaşık oluyor. 2 saat izin veriyor. 2 saat de iş arayıp bul diyor. 2 saat de bir insan nasıl iş arayıp bulabilir ki? Kadınlara biraz baskı uyguluyorlar...”

Tablo 7: Sığınmaevinden Ayrılmış Kadınların Sığınmaevi Deneyimini Çevresi ile Paylaşma Durumu

Paylaşma Durumu	Ayrılan Kadın
Evet	3
Hayır	7
TOPLAM	10

Sığınmaevi geçmişini çevresindekilerin bildiğini ifade edenlerden, kimlerin bildiği konusunda da bilgi alınmaya çalışılmıştır. Çalışmaya katılan kadınların 7'si sığınmaevi deneyimini kimsenin bilmediğini, 3'ü ise değişik kişilerce bilindiğini ifade etmiştir. Bu deneyimi çevresiyle paylaşanların ise zorunluluktan (2'si ev sahibi, 1'i çocuğunun sınıf annesi) paylaştıkları ortaya çıkmıştır.

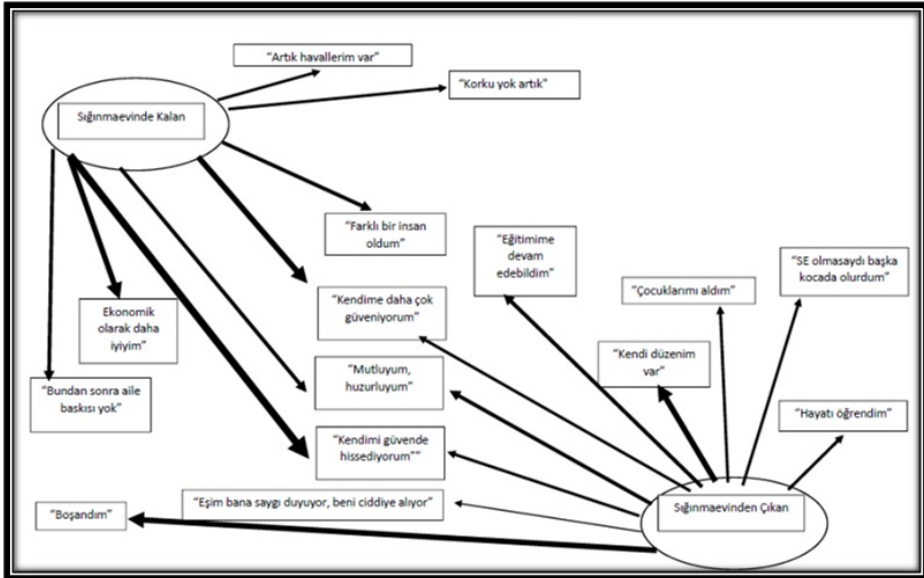
Ç8, sığınmaevi deneyimini kimsenin bilmediğini şu şekilde aktarmaktadır:

“...Bilmiyor ayrı olduğumu bile bilmiyorlar. Ya eşim çalışıyor yurt dışında öyle...”

4.3.1. Yeni Yaşam Kurma Sürecinde Sığınmaevi Deneyiminin Yeri

Sığınmaevlerinin hizmet alanlar üzerindeki başarısı sağladıkları psiko sosyal destek ile anlaşılır. Bu bağlamda kadınların şiddetten uzak yeni yaşamlarını kurma süreçlerinde sığınmaevi deneyiminin katkıları ve sığınmaevi kaynaklı yaşadıkları zorluklar araştırılmıştır. Türkiye'nin metropol bir ilinde yürütülen bu çalışmada, görüşülen kadınların büyük çoğunluğu birden fazla sığınmaevinden hizmet almıştır. Bu bölümde yer alan şemalarda ortaya çıkan temalar sığınmaevleri üzerinden üretilen sosyal politikaların başarısını da ortaya koymaktadır.

Şema 1: Sığınmaevinde Kalan ve Sığınmaevinden Çıkan Kadınların Yeni Yaşam Kurma Süreçlerinde Sığınmaevi Deneyiminin Katkıları

Sığınmaevinde kalan kadınlara sığınmaevinde kurdukları yeni yaşama ilişkin katkıları sorulduğunda kadınların büyük çoğunluğu (13 kadın) kendilerini

“güvende hissettiklerini” belirtmişlerdir. Sığınmaevinin kadınlara sunduğu diğer katkılar ise şu şekildedir: “ekonomik olarak daha iyiyim” (5 kadın), “kendime daha çok güveniyorum” (8 kadın), “bundan sonra aile baskısı yok” (4 kadın), “mutluyum, huzurluyum” (3 kadın), “farklı bir insan oldum” (4 kadın), “korku yok artık” (3 kadın), “artık hayallerim var” (3 kadın).

Sığınmaevinin sığınmaevinden sonraki hayata olan olumlu katkıları sığınmaevinden çıkan kadınlara da sorulmuştur. Bu kadınlardan 5 kadın için sığınmaevinin kazanımı şiddet uygulayandan kurtulmadır (boşanma). Kadınlar sığınmaevinden edindikleri diğer kazanımları ise şu şekilde dile getirmiştir: “kendi düzenim var” (8 kadın), “mutuyum, huzurluyum” (4 kadın), “kendimi güvende hissediyorum” (3 kadın), “kendime daha çok güveniyorum” (3 kadın), “çocuklarımı alabildim” (2 kadın), “Eğitimime devam edebildim” (2 kadın), “sığınmaevi olmasaydı başka kocada olurdu” (2 kadın), “hayatı öğrendim” (2 kadın), “eşim bana saygı duyuyor, beni ciddiye alıyor” (1 kadın).

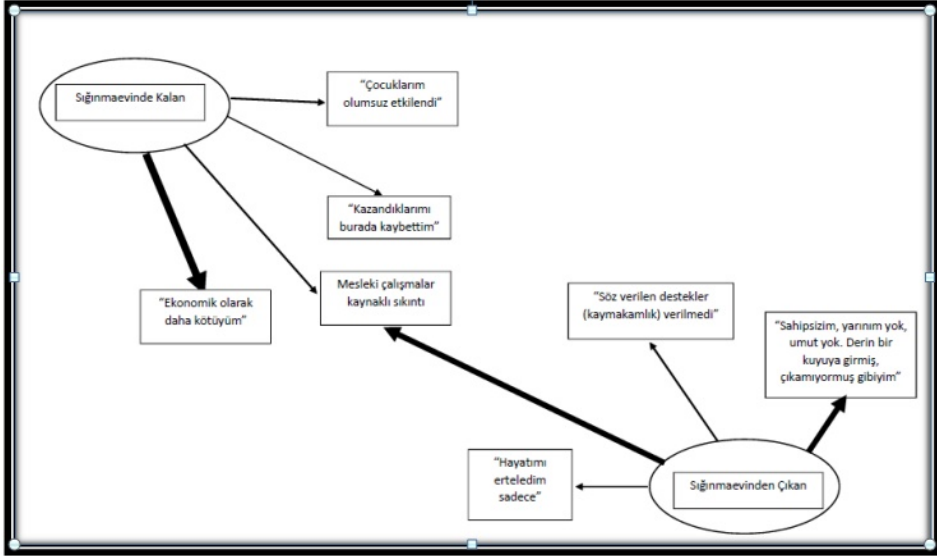
Sığınmaevi sürecinde boşanması gerçekleşen, ancak partnerine “çocukları için” bir şans daha vermeye karar veren Ç2 sığınmaevinin kendisinde yarattığı etkiyi şu şekilde dile getirmektedir:

“Özgüven getirdi bir kere bana. Hedeflerime ulaşmamı sağladı. ...Boşanmıştım, çocuklarımı alabilmişim. 6 çocuk, hepsini alabileceğimi sanmıyordum. Çocuklar öyle yuvaya falan düşmeseydi kesinlikle yine alamazdım. Zahmetlerime değdiğini düşünüyorum. Ama yine her zaman söylüyorum iyi ki öyle yerler var...”

Tam anlamıyla yeni bir hayata adım atan Ç7 sığınmaevinin kendisine katkılarını şu şekilde ifade etmektedir:

“...Kadın konukevinde kendimi tanıdım. Belki kadın konukevine girmesem, hiçbir zaman ben hastaneye gidemezdim hastalandığım zaman. Çünkü ailem yerimi bulur diye. O yüzden hiç hastaneye gitmedim. Hep eczaneden, ilaçları öyle alıyordum, paramla alıyordum. İyi ki girmişim, ad ve soyadı değişikliğim oldu. Şimdi rahat, evime, kendi düzenime alabiliyorum.”

Şema 2: Sığınmaevinde Kalan ve Sığınmaevinden Çıkan Kadınların Yeni Yaşam Kurma Süreçlerinde Yaşadıkları Zorluklar

Sığınmaevinde kalan kadınların sığınmaevinin yeni yaşamlarına bütünleşmede yarattığı engellerin başında ekonomik olarak daha kötü olmaları (7 kadın) gelmektedir. Çocuklarının sığınmaevi içi yaşantısından olumsuz etkilenmesi (2 kadın), özellikle çocukları olmaksızın evden ayrılmak istemeyen ve yaşamlarının merkezinde çocukları bulunan bu kadınlar için ciddi bir problemdir. Mesleki çalışmalardan kaynaklı sıkıntılar (2 kadın) ve geçmiş yaşantısında edindiklerini sığınmaevi içinde kaybetmesi (1 kadın) diğer engeller olarak dile getirilmiştir.

Sığınmaevinden çıkan kadınlardan sığınmaevinin yeni yaşamlarında yarattığı olumsuz etkilerin başında mesleki çalışmalardan kaynaklı sıkıntılar (4 kadın) gelmektedir. Sığınak sonrası yeni yaşamlarında bütünleşme önündeki engelleri kadınlar şu şekilde dile getirmiştir: “Sahipsizim, yarınım yok, umut yok. Derin bir kuyuya girmiş, çıkamıyormuş gibiyim” (4 kadın), “söz verilen destekler verilmedi” (2 kadın), “hayatımı erteledim sadece” (1 kadın).

Sığınmaevinden yeterince güçlenmeden çıktığını ifade eden Ç10 geleceğe yönelik kaygılarını şu şekilde dile getirmektedir:

“Valla ilk defa bu ..... (adını veriyor) Kadın Sığınmaevinden çıktıktan sonra, ya hani en azından kendi başımın çaresine de bakamıyorum ama, birazcık da toparladım. Ama maddi olarak sıfır,

sıfır yani. Yarınımı göremiyorum. Yarınım yok benim. Hiçbir güvencem yok, hiçbir şeyim yok. Sıfır.”

4 küçük çocuk annesi, okumaz yazmaz Ç4 sığınmaevi süreinde yeterince desteklendiğini ancak bağımsız hayata geçtikten sonraki çaresizliğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Hiç. Şu an, çıktıktan sonra faydası olmadı. Oradayken destek oluyordular, savunuyordular. Yani müdahale ediyorlardı, bizimle konuşuyordular, doktora gönderiyordular, psikolojiye gönderiyordular. Ama şu anda çaresiziz. Hep umudumuz onlardı, ama artık umudumuz yitirdik işte. Umut yok.”

Kadın sığınmaevinde kalmanın işverenler tarafından risk olarak görülüp etiketlenmesine sebep olduğunu Ç1 şu şekilde dile getirmektedir:

“Kadın konukevinde kaldığımı artık kimseye söylemiyorum. Bu bir gerçek, hani çalışacağım yerde, çalışacağım insanlara kesinlikle ve kesinlikle anlatmıyorum. Çünkü onların bakış açılarının daha önce de, kadın konukevinde kalırken bana bir bayan buldular, yatılı. Orada çalışacaktım, fakat sırf kadın konukevinde kalıyorum, kaldım diye burada alınmadım. ....Ben kadın konukevinde kaldım ama benim eşimin böyle bir, hani öldürme veya bilmem nesi yok. Hiçbir şeyi yok, hani ben söylemedim, kadın konukevinde kaldığımı buradan söylemişler.”

Tartışma

Bilindiği üzere sığınmaevlerinin en temel görevi, hizmet alan kadın ve çocuklar için koruma ve güvenli bir ortam sunmasıdır. Sığınmaevlerinin kadını koruma işlevi dışında gerekli mesleki çalışmalarla kadının kırılan özgüvenini, özdeğerini ve özsaygısını yeniden inşası işlevi de bulunmaktadır. Hem sığınmaevinde kalan hem de sığınmaevinden çıkan kadınlar sığınmaevinin kendine kazandırdıkları konusunda kendilerini “güvende hissetme”, “kendine güvenme”nin ifade edilmesi dikkat çekicidir. Bu sonuçlar literatürde yer alan sığınmaevinin kadınlara güçlenme sağladığı, özsaygı ve özgüvenlerinin arttığı yönündeki sonuçlar (Ben Porat vd, 2008; Sallan Gül, 2013; Ermiş, 2013) ile paralellik göstermektedir. Sallan Gül (2013), bu özgüven gelişimini kadınların şiddet ortamı dışında kalacakları bir yerin olmasına bağlamaktadır. Yani şiddet mağduru olan bu kadınlar, istismara tekrar uğrama durumunda hangi yolu izleyecekleri konusunda artık fikir sahibidir.

Ermış (2013: 26) çalışmasında, romantik ilişki sorunları ve depresyon arasında pozitif ilişki olduğunu ve ilişki uyumu bozuk kişilerde, depresyon riskinin yükseldiğini ifade etmiştir. Yani kadınların partnerleri ile olumsuz ilişkisi düşük benlik saygısına neden olabilmektedir. Şiddet ortamından kaçıp sığınmaevine gelmiş kadınların özsaygı ve özgüvenleri açısından yeni bir inşa sürecine girmiş olmaları bu çalışmada ifade edilenlerle örtüşmektedir. Kadınlardan gelen “koru yok artık”, “bundan sonra aile baskısı yok”, “mutluyum, huzurluyum” yanıtları kadınların geleceğe dair yaşam stratejilerine yönelik ve bağımsız hayata yüksek özgüven ile çıkmaları yönünde işaretler olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmanın alan araştırması sırasında sığınmaevinden çıkan kadınlara bu süreçte kendilerini hayata bağlayan unsurlar da sorulmuştur. Kadınların verdikleri yanıtlarda sığınmaevi personeli ve kuruluş kimliği olarak sığınmaevi oldukça sık tekrar edilmiştir. Yine bu gruba sığınaktaki arkadaşlarıyla görüşüp görüşmedikleri de sorulmuş olup katılımcı kadınların hepsinin sığınmaevinden en az bir arkadaşı ile görüştüğü yanıtı alınmıştır. Ben Porat ve Ithazky (2008) yapmış oldukları çalışmada, sığınmaevinde kalan kadınların kişisel kaynaklarının (özsaygı ve güçlendirme) ve örgütsel kaynakların (sığınmaevine katılım ve bağlılık) kadınların yaşam memnuniyetine katkı sunduğu ortaya çıkmıştır. Kadın sığınmaevinden ayrılan kadınlarda ise yaşam doyumuna katkı sağlayan tek kaynak sığınmaevine bağlılıktır. Bu çalışmada da kadınların sığınmaevi personellerine ve sığınaktaki arkadaşlarına yönelik bağlılıkları konusunda Ben Porat ve Ithazky (2008)'nin çalışmasının sonuçları ile örtüşmektedir.

Özer ve Çolak (2015) yapmış oldukları çalışmada kadınların sığınmaevi hizmeti aldıkları dönemde ekonomik, sosyal, sağlık ve eğitim açılarından yoksullaştığı sonucu ile bu çalışmanın “ekonomik olarak daha kötüyüm”, yanıtı bağlamında ekonomik yoksullaşma ile ve “kazandıklarımı burada kaybettim” yanıtı ile sosyal açıdan yoksullaşmayla örtüşmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, şiddetle mücadele konusunda kadın sığınmaevlerinin hayati önemini bir kez daha göstermiştir. Çalışmanın saha araştırması kısmına katılmayı kabul eden kadınların partnerleri dışında da çoklu ve sistematik şiddet maruz kaldıkları ve bir kısmının ölümden döndüğü gerçeği Türkiye'deki kadınların durumu ile ilgili bir mikro çerçeve sunmaktadır.

Saha araştırması süresince, bulgularda da görüleceği üzere, kadınların şiddet anında ve sonrasında en çok güvendikleri ve destek aldıkları devlet

mekanizması kolluk olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcıların neredeyse hepsi ilk durak olan karakollarda kendilerine iyi davranıldığını ve sığınmaevine geçiş sürecinde kolluğun kendilerine destek olduğunu belirtmiştir.

Birçok sosyal destek mekanizmasını geride bırakarak sığınmaevine gelen kadınların yatılı sosyal hizmet kuruluşu olarak sığınmaevi, sığınmaevi personeli ve hizmet alan diğer kadınlar ile farklı bir bağ kurduğu araştırmanın diğer çarpıcı sonuçlarından biridir.

Şema 3: Sığınmaevi ve sonrasında Yeni Yaşam Kurma Sürecine İlişkin Teorik Model

Sığınmaevinden ayrılan katılımcılardan birinin 6 çocuğuna birden bakım tedbiri uygulanmış, ancak bu kadın kurduğu yeni ev ve hayat düzeni ile çocuklarını devlet korumasından alabilmiştir. Hem çocuklarının ısrarı, hem de kendisi “acıdığı” için şiddet uygulayana çeşitli koşullar öne sürerek “affetmiş” ve tekrar beraber yaşamaya başlamıştır. Ataerkil toplumsal sistemin baskılarıyla en başında mücadele vermiş olan bu kadın sığınak süreci sonrasında ataerkil toplumsal yapıya ve çocuklarının ısrarına dayanamayıp verdiği mücadeleden vazgeçmiştir.

Sığınakların en temel görevi feminist ilkeler doğrultusunda güvenli ortam ve koruma sağlamaktır. Ancak kadının bağımsız hayat sürecine girmeden

önce yeterince güçlenmesi son derece önemlidir. Bu çalışmada sığınmaevinden çıkan kadınların umutsuzlukları, geleceğe olan inançsızlıkları kadının güçlenmesini temek alan feminist ilkeler doğrultusunda mesleki çalışmaların yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu noktada sahada çalışan meslek elemanlarının hem kadın bakış açısı hem de mesleki donanım konusunda desteklenmeye ihtiyaçları olduğunu söylemek mümkündür. Birçoğu yalnız yaşayan bu kadınlar sığınmaevi deneyimlerini paylaşmaktan kaçınmaktadır. Zira, gerek sosyal gerekse de profesyonel yaşamlarında etiketlemeye sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda ilgili bakanlıkların, mağdurun toplum içinde etiketlenmesi yerine failin yeterli hukuki yaptırımla karşılaşmasını sağlayacak etkili, uygulanabilir ve sürdürülebilir sosyal politikalar üretilmesi öneri olarak sunulabilir.

Buchbinder ve George (2015)'a göre, ataerkil toplumlarda aile önemlidir ve bu toplumlarda şiddet sosyal ve yasal bir sorun olarak görülmemekte olup ailenin dağılması için yeterli bir gerekçe sayılmamaktadır. Kadınların ailenin birliğini koruması, garanti altına alması ve itaat etmesi beklenir. Sosyal kabul edilebilirlik açısından eşlik ve annelik rolleri toplum gözünde bir itibardır. Bundan dolayı şiddet gören kadınların çocukları için kendini kurban etmesi beklenmektedir. Toplumun çocuk ve aile için kadını kendisini feda etmesi beklentisi bunu yapan ve yapmayan kadın kategorilerini ortaya çıkarmaktadır. Bu duruma uygun davranmayan kadınlar etiketlenmektedir. Burada kalan bekar kadınlara ise “sığınmaevinde kalan kız” kimliği yapılandırılmaktadır. Bu Goffman'ın etiketleme teorisindeki “others” olarak etiketleme durumuyla örtüşmektedir.

Bu çalışmada da görüşülen kadınların toplumdaki erkekler tarafından “Sığınmaevine git de orospu ol” gibi söylemlerle kadınları sığınmaevlerinden uzaklaştırmaya çalıştıkları ve sığınmaevine giden kadınları etiketledikleri görülmüştür. Bu durum, feminist perspektif bağlamında şiddet gören ve zor durumda olan kadınların bu döngüden kurtuluşları için bir liman olan sığınmaevlerinin ataerkil söylemle değersizleştirilmeye çalışıldığının bir göstergesidir. Özellikle Türkiye gibi kadının cinselliğinin kısıtlandığı ve “namus” olgusunun yalnızca kadına atfedildiği toplumlarda, “orospu olmak, kötü yola düşmek” gibi ithamlar genelde cinsel şiddeti, özelde de tecavüzü çağırıştırılmaktadır. Daha önce ifade edildiği üzere, Radikal Feminist Kuram tecavüzü eril bir ideoloji, politik bir eylem olarak ele almaktadır (Donova, 2005: 276, 277). Kadının şiddet uygulayan erkekten uzaklaşarak sığınmaevinde güçlenip bağımsız bir hayat kurma çabasına etiketlemeler ile karşı koymaya çalışan eril söylem aslında ataerkil toplumsal sistemi korumak adına politik bir refleks vermektedir.

Bu çalışmada, sığınmaevinden çıkan kadınlardan birinin şiddet uygulayan eski partnerine dönmesi dışında diğer kadınların hiçbirinin eski partnerine geri dönmediği görülmüştür. “Sığınmaevi”ni erkeklerce atfedilen bütün olumsuz anlamlara rağmen sığınmaevine gelen kadınların sığınmaevi sonrasında da ataerkil egemen söyleme karşı durabilen kendi ayakları üzerinde yeni ve bağımsız hayata kucak açan kadınlar olarak yaşamlarını değiştirmeleri sığınmaevlerinin ne derece önemli olduğunu gösterir niteliktedir. Bu durum, Sullivan ve Baybee (2005)’nin yaptıkları çalışmadan elde ettikleri sığınmaevi sorasında destek alan kadınların büyük birçoğunun partnerine geri dönmediği ile birlikte düşünüldüğünde hem Türkiye’de hem de dünyada sığınmaevine kadarki süreçte yaygın toplumsal kabuller ve etiketlemeler nedeniyle sığınağa geliş sürecinin zorluklarını aşır sığınmaevi deneyimi yaşayan kadınların yaşamlarını ne derece değiştirdiklerinin birer göstergesi olarak kabul edilebilir.

Feminist söylemde, kadın şiddet döngüsünün aşamaları sebebiyle giderek korkak, öfkeli, üzgün, utanma duygusuyla ve acizlik hissetmekte, partnerinden her geçen gün daha iyi bir davranışı ve anlayışı umut etmeye başlamaktadır. Ancak bu döngü tekrarlandıkça kadın şiddet eylemine maruz kalmakta sorumluluk almakta, öz saygısı zedelenmekte ve giderek değersiz hissetmeye başlamaktadır. Ve en nihayetinde de şiddet uygulayan partnerinden ayrılmak zorlaşmaktadır. Bunun sonucunda kadın, tipik direnç stratejilerinden bihaber kalmakta ve kendi kaderini yönetmesi ile ilgili kuşkuya düşmektedir. 20. yüzyılın son çeyreğinde feminist aktivistler kadınlara yönelik erkek şiddetinin ortaya çıkartılmasında koordineli bir ağ kurmuşlardır. Bu ağda sığınakların önemli bir yeri vardır. Kadınlar için öncelikli bir kaynak olan kadın sığınmaevleri güvenlik, danışma ve bağımsızlık gibi hislerin gelişmesinde kadınlara yardımcı olmaktadır (Krane vd., 2002). Bu çalışmanın sonuçları da sığınmaevlerinin kadınlara güvenli ve korunaklı bir ortam sağladıklarını göstermiştir. Rahat düşünebilme, kendini güvende hissetme, şiddet döngüsünden uzaklaşmak için adeta bir liman işlevi görmektedir.

Kaynakça

- ALSAKER, K., KRİSTOFFERSEN, K., MOEN, B., BASTE, V. (2011). Threats and Acts of Intimate Partner Violence Reported by Users at Norwegian Women's Shelters, *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 26 (5), 950-970, December 10, 2012, Sage Journals database.
- AMOAKOHENE, M. I. (2004). "Violence Against Women In Gana: A Look At Women's Perception And Review Of Policy And Social Responses", *Social Science And Medicine*, Vol.59, 2373-2385, October 15, 2015, Elsevier database.
- ALTINAY, A., ARAT, Y. (2008). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul: Metis Yayınları.
- BENNET, L., RİGER, S., SCHEWE, P., HOWARD, A., WASCO, S. (2004), "Effectiveness of Hotline, Advocacy, Counseling, and Shelter Services for Victims of Domestic Violence A Statewide: Statewide Evaluation", *J Interpersonal Violence*, Vol. 19, 815-829, December 12, 2012, Sage Journals database.
- BEN-PORAT, A., ITZHAKY, H. (2008). "Factors That Influence Life Satisfaction Among Battered Women In Shelters: Those Who Stay Versus Those Who Leave", *J Family Violence*, Vol. 23, 597-604, November 5, 2012, Springer Link database.
- BUNDESMİNİSTERİUM FÜR FAMILİE, SENORIEN, FRAUEN UND JUGEND. (2013). *Bericht der Bundesregierung zur Situation der Frauenhäuser, Fachberatungsstellen und anderer Unterstützungsangebote für gewaltbetroffene Frauen und deren Kinder*, Berlin: Publikationsversand der Bundesregierung.
- BUNDESMİNİSTERIUM FÜR FAMILIE, SENORIEN, FRAUEN UND JUGEND (10 Aralık 2014). Gewalt Gegen Frau: Hilfesystem und Vernetzungsstellen; <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/gleichstellung,did=73014.html> (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2016).
- BUCHBİNDER, E., KARAYANNI GEORGE, N., (2015)., Rejection and Choice, Arab Battered Women Coping with Stigmatization After Leaving Battered Women's Shelters in Israel, *Journal of Ethnic*, Vol. 24:3, 235-250, December 10, 2015, Routledge database.

- BYBEE, D., SULLIVAN, C. M. (2005). "Predicting Re-Victimization of Battered Women 3 Years After Exiting a Shelter Program", *American Journal of Community Psychology*, Vol. 36, 85-97, November 5, 2012, Springer Link database.
- COOP GORDON, K., PORTER, L. (2004). "Predicting the Intentions of Women in Domestic Violence Shelters to Return to Partners: Does Forgiveness Play a Role?", *Journal of Family Psychology*, Vol. 18, No. 2, 331-338, October 30, 2012, Sage Journals database.
- DONOVAN, J. (2005), "*Feminsit Teori*", İstanbul: İletişim Yayınları.
- ELLSBERG, M., HEISE, L., GARCIA-MORENO, C., JANSEN, H.A.F.M., WATTS, C. (2005). "Violence Against Women", *Science*, vol.310, 1282-1283, American Association for The Advancement of Science database.
- ERMİŞ, E. (2013). *Kadın Sığınmaevinde Kalan ve Kalmayan Kadınlarda Benlik Saygısı, Depresyon Düzeyi ve Psikosomatik Belirtileri: Bursa Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÖRGÜN BARAN, A., TAŞDEMİR AFŞAR, S., KOCA ARITAN, C. (2015). *Susunluğun Çılgılığı Projesi Kadın Sığınmaevleri Sorunlarını Tartışıyor Çalışmayı Sonuç Raporu*, Ankara: İşkur Matbaacılık Kağ. San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- GROSSMAN, S.F., LUNDY, M., GEORGE, C. C. , CRABTREE-NELSON, S. (2010). "Shelter and Services Receipt for Victims of Domestic Violence in Illinois", *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 25 (11), 2077-2093, April 20, 2012, Sage Journals database.
- HAY-YAHIA, M., CHAYA COHEN, H. (2009). "On the Lived Experience of Battered Women Residing in Shelters", *Journal of Family Violence*, No:24, 94-109, April 20, 2012, Ebsco database.
- KRANE, J., DAVIES, L. (2002). "Sisterhood Is Not Enough: The Invisibility of Mothering in Shelter Practice With Battered Women", *Affilia*, Vol. 1, No. 2, 167-190, April 20, 2012, Sage Journals database.

LEGEWIE, H., SCHERVIER LEGEWIE, B. (2004). "Forschung ist Harte Arbeit, es ist immer ein St¼ck Leiden damit verbunden. Deshalb muss es auf der anderen Seite Spass Machen", *Forum: Qualitative Sozialforschung*, Vol. 5, No. 3.,

<http://www.qualitativere search.net/index.php/fqs/article/view/562/1218>

MCFARLANE, J., PENNING, J., SYMES, L., MADDOUX, J., PAULSON, R. (2014). "Predicting Abused Women With Children Who Return to the Abuser: Development of a Risk Assessment Tool", *Journal of Threat Assessment and Management*, Vol. 1, No. 4, 274-290, April 12, 2015, American Psychological Association database

NTV (25 Kasım 2018). Türkiye'de Kadın Sığınmaevlerinin Durumu. (<https://www.ntv.com.tr/kadina-siddet/turkiyede-kadin-siginmaevlerinin-durumu,j20-010ZIEWJr1wpKZvelQ>, (Erişim Tarihi: 01 Nisan 2019).

ÖZER, Y. E., ÇOLAK, M. (2015). "Yoksulluk, Dezavantajlı Grup ve Suç İlişkisine Yönelik Bir Alan Araştırması: İzmir Kadın Sığınma Evleri Örneği", *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 3, 479-491, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/30588>

PUNCH, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, (Çev: Bayrak, D., Arslan, B., ve Akyüz, Z.), Ankara: Siyasal Kitabevi.

SALLAN GÜL, S. (2013). *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?*, Ankara: Bağlam Yayıncılık.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu*, Ankara

VEREİN AUTONOME ÖSTERREICHISCHE FRAUENHAUSER. (2015). *Statistik der Autonome Frauenhauser 2014*, Wien.

WALBY, Sylvia (1990), *Theorizing Patriarchy*, Oxford: Basil Oxford: Blackwell.

YILDIRIM, A. (1996). "Sığınaklarda Kalan Kadınların Uğradığı Şiddetin Boyutları", Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

